

námítky ty v úvahu a po případě vyšetřil jejich důvodnost. Takové nedostatky, jimiž byla účinná obrana stěžovatele podstatně ztížena a Nejv. správ. soudu znemožněno, aby přezkoumal zákonitost naříkaného rozhodnutí, zakládají podstatné vady řízení. (Nález Nejv. správ. soudu ze 4. května 1926, č. 9520/26.)

### **Rozhodnutí nejvyššího soudu o zákonu o osmihodinové době pracovní.**

Podává Dr. Josef K o t e k.

1. Úmluva o pracovní době více než osmihodinové jest nicotná, místní zvyklostí pracovní doby více než osmihodinové, jež se byly utvořily, již neplatí, nové vzniknouti nemohou.

Zákon ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 Sb. z. a n., o osmihodinové době pracovní vztahuje se i na nemocniční lékaře.

(Rozhodnutí ze dne 25. září 1924, R II 313/24.)

Zásadní otázkou jest, zda se zákon ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 Sb. z. a n., jehož se žalobce a odvolací soud dovolávají, vztahuje i na lékaře nemocniční. První soud a finanční prokuratura hájí názor, že nikoli, avšak neprávem. Platnost jeho pro nemocniční lékaře lze dovoditi již z předpisu § 1, čís. 1, jež předpisu o osmihodinové době pracovní podrobuje podniky živnostenskému řádu podléhající nebo po živnostensku provozované, třeba že tyto živnostenskému řádu nepodléhaly, čímž se patrně myslí podniky čl. V. vyhl. pat. k živn. řádu, mezi nimiž se pod písm. g) uvádějí i podniky léčeben všeho druhu, tedy nemocnic, ozdravoven atd. Že pak se předpis vztahuje nejen na práce rukou, nýbrž i na práce duševní, tedy i na intelektuály, třeba graduované, dokazuje to, že dán je podle téhož § 1, čís. 1, pro zaměstnance vůbec, ne tedy pouze pro dělníky. V tom smyslu výraz ten vykládá již důvodová zpráva, říká, že vyjadřuje všeobecnost zákona, ježto jím zahrnuty jsou všechny osoby za plat najímané, ať jsou to dělníci, úředníci techničtí neb obchodní, veřejní nebo soukromí (tisk 234 ai 1918, str. 5) a zdůrazňujíc, že zákon oproti zákonům cizokrajným sleduje snahu, pojmáti v ochranu všechny pracovníky hlavou i rukou, v dílně i v kanceláři, aby vytvořena byla jednotná zásada pro všechny (str. 2 tamže). V témž smyslu zdůraznil slovo to i zpravodaj, říká, že ustanovení toto (§ 1, čís. 1) znamená, že přijetím zákona tohoto bude, až na určité duševní pracovníky, pro námezdní poměr téměř všeobecně osmihodinová pracovní doba zavedena. Kteří to mají býti ti určití duševní pracovníci, co budou činiti výjimku, není z řeči jeho patrné, a také zákon nikde žádného druhu duševních pracovníků z dobrodění svého nevyklučuje, nýbrž klade důraz jen na živnostenskou povahu podniku. Aby nebylo pochybností, které by při předpisu čís. 1 o sobě možny byly, zákon v témž § čís. 2 dodává hned, že předpis ten (čís. 1) platí také pro podniky, závody a ústavy provozované státem, veřejnými nebo soukromými svazky, fondy, spolky a společnostmi, ať jsou rázu výdělečného, všeužitečného nebo dobročinného. Nevadí tedy, že tu nejsou pohnutky žištěné a spekuláčnické, nýbrž i ústavy humanitní jsou příkazu zákona podrobeny. A je to jen spravedlivé, že se nerozeznává a dobrodění nepřiznává pouze práci hmotné, nýbrž také duševní, neboť nelze nijak říci, že by tato byla méně vyčerpávající než ona: vysiluje-li práce hmotná svaly, vysiluje práce duševní zase nervy, které mají potřebí od-

počínku tím spíše, že přepracováním způsobuje se porucha, zůstávající po sobě škodlivé následky mnohem trvalejší, než pouhá únava svalů. Ani tedy doslov zákona, ani jeho legislativní důvody nemají na sobě ničeho, co by svědčilo proti, nýbrž všechno, co svědčí pro. Nelze také poukazovati na to, že pro dotyčného zaměstnance platí ustanovení § 6 zákona o obchodních pomocnících, který sice praví, že objem služeb — a pracovní doba spadá beze sporu pod pojem objemu — a odměna za ně řídí se, nebylo-li nic jiného umluveno, místní zvyklostí, a není-li jí, že se míní služby podle okolností přiměřené a též i taková odměna, avšak toto ustanovení bylo změněno právě uvedeným již zákonem stanovícím imperativně (§ 1, čís. 1, »nesmí pracovní doba zásadně trvati déle« atd., a § 2 »zakázáno jest« atd.) osmihodinnou pracovní dobu, a odměnu za práce přes čas, byly-li úředně povoleny (§§ 1 a 2, pak §§ 6 a 7). Kategorický zákaz působí, že opačné ustanovení smlouvy neplatí (§ 879 obč. zák.), jsouc nicotné, a že když není ve smlouvě ohledně doby pracovní nic stanoveno, nelze sahati k místní zvyklosti (která ostatně teď, za vlády onoho zákona, nikde již existovati nemůže, protože dříve existovavší byly zákonem tím potlačeny a nové vyvinovati se nemohou), pokud se týče ptáti se, jaká doba by byla přiměřená, neboť zákon sám smlouvu doplnil zákazem delší pracovní doby než osmihodinné a ustanovil, jaká pracovní doba je přiměřená, že je to s určitými výjimkami osmihodinná. Možno tedy smlouvou ujednati jen něco zaměstnanci příznivějšího, než stanoví zákon, na př. tedy kratší pracovní dobu než osmihodinnou. Mínil-li dále rekurs, že u nemocničního lékaře je to z větší části jen pohotovost ku práci a ne všechno skutečná práce, o níž mluví § 1, čís. 1, dlužno odkázati na § 7, čís. 3, zákona, který otázku pouhé pohotovosti v poměru ke skutečné práci upravuje, a čís. 4, kde i honorování předpisuje. Podle těch předpisů pohotovost má jen ten význam, že pravidelná doba pracovní (osmihodinná) může, jsou-li tu podmínky, býti prodloužena, avšak čas k ní nastavený musí býti honorován stejně jako práce přes čas.

## 2. Zákon o osmihodinné době pracovní platí i na vše- užitečné ústavy veřejných osob právnických.

(Rozhodnutí ze dne 19. června 1923, Rv I 237/23.)

Mylný je náhled odvolacího soudu, že plně zaměstnán podle § 3 zákona ze dne 17. prosince 1919, č. 16 Sb. z. a n. na rok 1920 (o úpravě služebních poměrů obecních zřízenců), je zřízenec, jehož pracovní doba nedosahuje osmi hodin podle zákona ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 Sb. z. a n., a že zákon ten nelze vztahovati na obor školnický. Pro tento náhled není v těchto zákonech opory, naopak platí podle § 1, čís. 2, zákon o pracovní době i pro ústavy, provozované státem i jinými veřejnými svazy, bez ohledu na to, že jsou rázu všeužitečného. Prováděcí nařízení ze dne 11. ledna 1919, čís. 11 Sb. z. a n., uvádí mezi ústavy takovými i nemocnice a porodnice. Není proto překážky, aby mezi ústavy § 1, čís. 2, nebyly počítány i obecné školy a aby předpisů o pracovní době nebylo použito i na školníky. Ovšem ustanovuje § 1 zákona, že skutečná pracovní doba zaměstnanců nesmí zásadně trvati déle 8 hodin ve 24 hodinách, avšak tím není řečeno, že jest plně zaměstnán i ten, jehož doba pracovní nedosahuje oné výměry, neboť zákon uznal osmihodinnou pracovní dobu za přiměřenou výkonnost zaměstnancovu, bráně jen tomu, aby doba tato nebyla překročena na úkor zaměstnanců.